

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

جایگاه جهانی صنعت فولاد ایران (۴۰ سالگی انقلاب)

معاونت سیاسی
صدا و سیما

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: **تینا صالحی**

نکات برجسته:

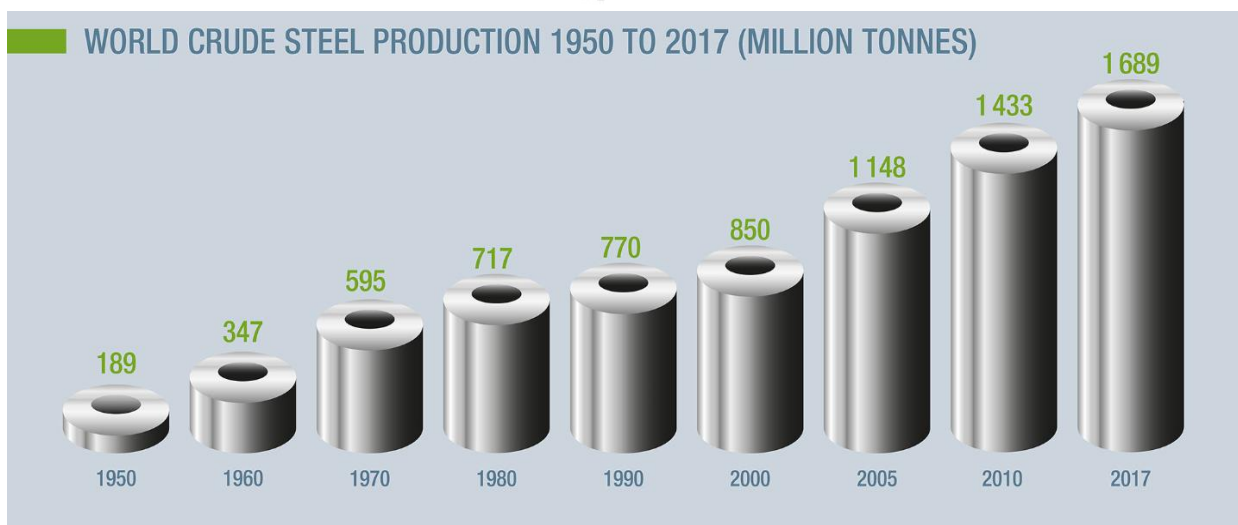
- در سال ۱۳۵۶، یعنی قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، میزان تولید فولاد در کشور، یک میلیون تن بود، در حالی که، در همین سال میزان مصرف به ۴ میلیون تن می‌رسید که در واقع ۳ میلیون تن باقیمانده از طریق واردات تامین می‌شد.
- تولید فولاد خام در سال ۲۰۱۷، در جهان به یک هزار و ۶۸۹ میلیون تن رسید که نسبت به سال ۲۰۱۶ افزایش ۲۵۶ میلیون تنی را تجربه کرد.
- در سال ۲۰۱۷ تولید فولاد خام ایران به رقم ۲۱،۲ میلیون تن رسید این رقم در سال ۲۰۱۶، ۱۷،۹ میلیون تن بود. در رتبه‌بندی سال ۲۰۱۷ تولید فولاد جهان، ایران با یک پله کاهش، نسبت به سال ۲۰۱۶ در رتبه ۱۳ ایستاد.
- چین و ژاپن بیشترین صادرات فولاد جهان در سال ۲۰۱۷ را به خود اختصاص دادند. ایران در این سال بیستمین کشور صادرکننده فولاد در جهان بود.

مقدمه

فولاد نقش مهمی در پایداری جهان مدرن امروز دارد و در حوزه‌های ساخت و ساز، خودروسازی، راه‌آهن و ... و همچنین دیگر صنایع مرتبط با تولید و انتقال انرژی، کاربردهای اساسی دارد. به همین دلیل، توسعه صنعت فولاد، اهمیت ویژه‌ای در توسعه اقتصادی کشورها دارد. تقاضای فولاد در جهان نیز همواره، از روند افزایشی و رو به گسترش برخوردار است. پژوهش حاضر به بررسی، وضعیت تولید فولاد در جهان و همچنین جایگاه ایران، در روند توسعه این صنعت، به خصوص در سال‌های پس از انقلاب اسلامی، می‌پردازد.

بررسی روند تولید فولاد جهان

در نمودار زیر روند تولید فولاد خام از سال ۱۹۵۰ (۱۳۲۹) تا ۲۰۱۷ (۱۳۹۶) نشان داده شده است. این رقم در سال ۲۰۱۷، در جهان به یک هزار و ۶۸۹ میلیون تن رسید که نسبت به سال ۲۰۱۶ (۱۳۹۵) افزایش ۲۵۶ میلیون تنی را تجربه کرد.

در سال ۲۰۱۷ تولید فولاد خام ایران به رقم ۲۱،۲ میلیون تن رسید این رقم در سال ۲۰۱۶، ۱۷،۹ میلیون تن بود. در رتبه‌بندی سال ۲۰۱۷ تولید فولاد جهان، ایران با یک پله سقوط نسبت به سال ۲۰۱۶ در رتبه ۱۳ ایستاد.

www.worldsteel.org

مهمترین تولیدکنندگان فولاد جهان

در جدول زیر بزرگترین تولیدکنندگان فولاد جهان در سال ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ مورد بررسی قرار گرفته است. چین بزرگترین تولیدکننده فولاد جهان است.

million tonnes, crude steel production

Country	2017		2016	
	Rank	Tonnage	Rank	Tonnage
China	1	831.7	1	807.6
Japan	2	104.7	2	104.8
India	3	101.4	3	95.5
United States	4	81.6	4	78.5
Russia	5	71.3	5	70.5
South Korea	6	71.0	6	68.6
Germany	7	43.4	7	42.1
Turkey	8	37.5	8	33.2
Brazil	9	34.4	9	31.3
Italy	10	24.1	11	23.4
Taiwan, China	11	22.4	12	21.8
Ukraine	12	21.3	10	24.2
Iran	13	21.2	14	17.9
Mexico	14	19.9	13	18.8
France	15	15.5	15	14.4
Spain	16	14.5	16	13.6
Canada	17	13.6	17	12.6
Vietnam	18	11.5	19	7.8
Poland	19	10.3	18	9.0
Austria	20	8.1	22	7.4

www.worldsteel.org

تولید فولاد کشور، قبل و پس از انقلاب اسلامی

در سال ۱۳۵۶، یعنی قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، میزان تولید فولاد در کشور، یک میلیون تن بود، در حالی که، در همین سال میزان مصرف به ۴ میلیون تن می‌رسید که در واقع ۳ میلیون تن باقیمانده از طریق واردات تامین می‌شد. ^۱هنگام پیروزی انقلاب، در واقع تنها کارخانه جدی تولید فولاد کشور، ذوب‌آهن اصفهان بود، که البته در بخش خصوصی واحد ذوب شوش شهریار، قبل از این کارخانه در سال ۱۳۵۰ احداث شده بود.

اما در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، کارشناسان خارجی، ایران را ترک کردند و این صنعت با همت نیروهای متخصص داخلی، راه رشد را در پیش گرفت تا به امروز که تعداد واحدهای تولید محصولات فولادی به میزان چشم‌گیری افزایش یافته است.

^۱ - مهندس محمدرحیم رستی، مدیرعامل شرکت ملی فولاد ایران

روند تولید فولاد در سال‌های پس از انقلاب (هزار تن)^۱

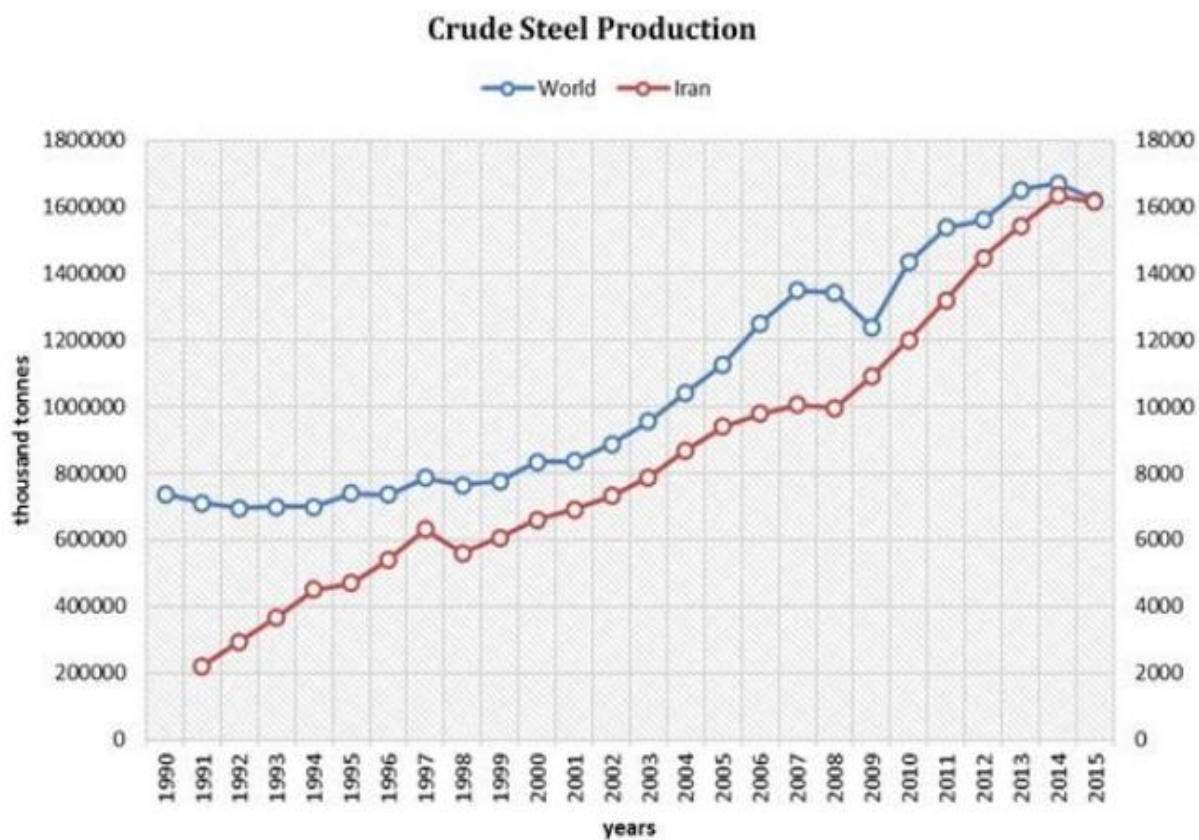
سال	۱۳۵۷	۱۳۶۲	۱۳۶۷	۱۳۷۲	۱۳۷۶	۱۳۸۳	۱۳۸۸	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵
تولید فولاد	۳۶۸	۷۶۷	۱۰۰۴	۳۹۶۱	۶۰۵۹	۶۹۳۱	۶۹۸۰	۱۶۳۰۰	۱۶۵۰۰	۱۸۰۰۰

طبق آخرین آمار انجمن تولیدکنندگان فولاد کشور و وزارت صمت، در حال حاضر (مرداد ۱۳۹۷)، تعداد واحدهای تولیدی این محصولات، به شرح زیر می‌باشد:

نام محصول	فولاد خام	آهن اسفنجی	گندله	کنستانتره	محصولات فولادی (میلگرد، تیر آهن، ورق...)
تعداد واحد تولیدی	۶۶	۱۷	۱۳	۲۴	۲۰۰

جایگاه فولاد ایران در خاورمیانه و جهان

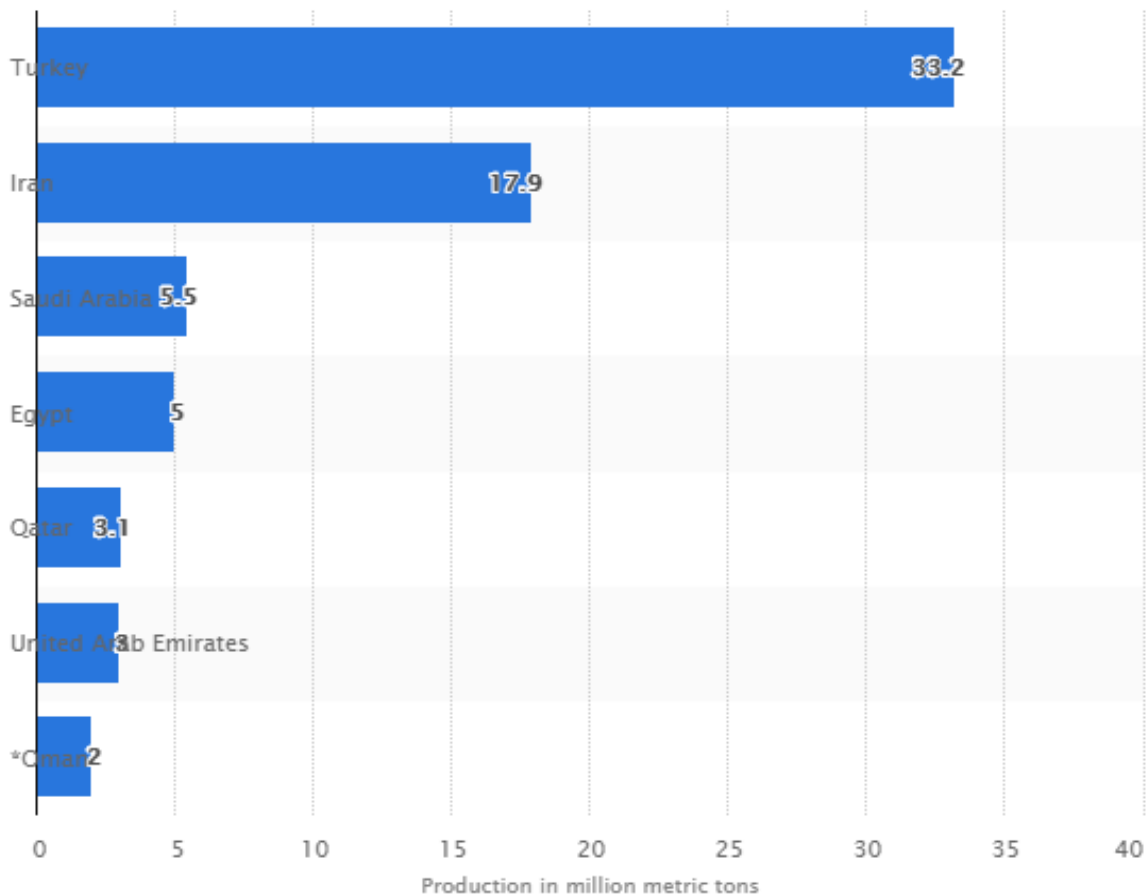
جدول زیر مقایسه ای دارد بین تولید فولاد خام ایران و جایگاه آن در جهان، در سال‌های گذشته

^۱ - ایمپدرو، سازمان توسعه و نوسازی صنایع ایران، سالنامه آماری مرکز آمار ایران

این نمودار، روند رشد جایگاه جهانی تولید فولاد خام ایران، در سال‌های اخیر را نشان می‌دهد. در چند سال گذشته این روند نسبت به تولید جهانی، به جایگاه بسیار مطلوبی رسیده است.

اما در تولید فولاد خام خاورمیانه در سال ۲۰۱۶، ایران پس از ترکیه، رتبه دوم را داشته است.

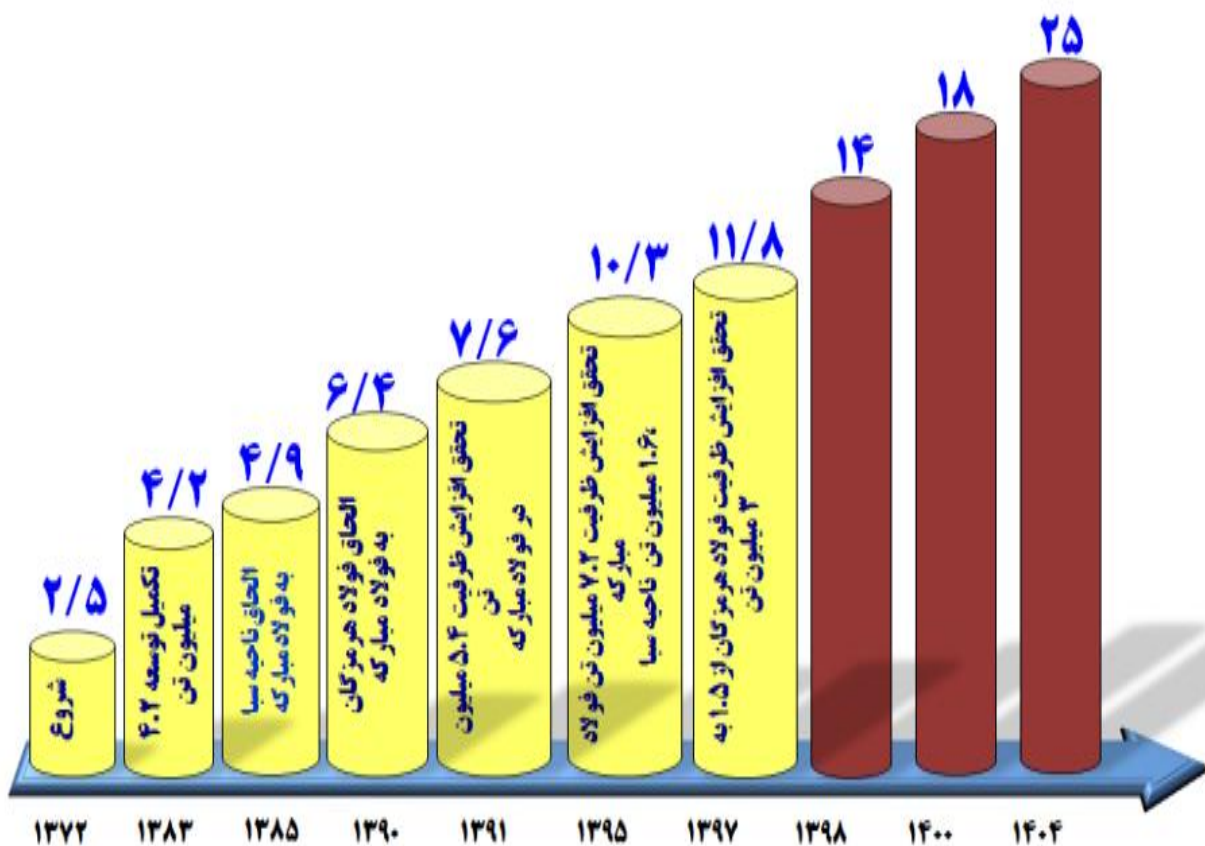

تولید فولاد خام ترکیه در سال ۲۰۱۶ (۱۳۹۵) به ۳۳،۲ میلیون تن رسید که بیشترین میزان در خاورمیانه بوده است. میزان تولید ایران در همین سال ۱۷،۲ میلیون تن بوده است.

بررسی تولید فولاد مبارکه در سال‌های اخیر (به عنوان یک نمونه موفق پس از انقلاب)

عملیات اجرایی احداث مجتمع فولاد مبارکه، از سال ۱۳۶۲، یعنی دقیقا در سال‌های ابتدایی پس از انقلاب، و با وجود جنگ تحمیلی، آغاز شد و در سال ۱۳۷۰، به بهره‌برداری آزمایشی رسید. این مجتمع در ۴ مرداد ۱۳۷۰

اولین کوره قوس الکتریکی^۱ واحد فولادسازی خود را راهاندازی کرد و به تدریج در سال‌های بعد انواع محصولات را تولید کرد.

منبع: اطلاعات ارائه شده در مجمع عمومی عادی سالانه شرکت فولاد مبارکه اصفهان

در نمودار می‌توان روند رشد تولید فولاد در این مجتمع و چشم‌انداز پیش‌بینی شده آن را مشاهده کرد که همواره روند صعودی را تجربه کرده است.

بزرگترین واردکنندگان و صادرکنندگان فولاد در جهان در سال ۲۰۱۷ (۱۳۹۶)

چین و ژاپن بیشترین صادرات فولاد جهان در سال ۲۰۱۷ (۱۳۹۶)، را به خود اختصاص دادند. ایران در این سال بیستمین کشور صادرکننده فولاد در جهان بود.

اما در بخش واردات، اتحادیه اروپا به رقم بیش از ۴۱ میلیون تن رسید و پس از آن آمریکا با بیش از ۳۵ میلیون تن، از بزرگترین واردکنندگان فولاد جهان بود.

^۱ - کوره قوس الکتریکی (به انگلیسی: Electric Arc Furnace) که به صورت مخفف EAF نامیده می‌شود، کوره‌ای است که با مواد با استفاده از یک قوس الکتریکی گرم می‌شود. این کوره‌ها اندازه‌های متفاوتی دارند که از کوچک‌ترین‌شان، چدن و از بزرگ‌ترین‌هایشان کوره‌های تولید فولاد را می‌توان نام برد. در بعضی از کوره‌های آزمایشگاهی گاهی دما به ۳۰۰۰ درجه سانتی‌گراد می‌رسد.

million tonnes

Rank	Total exports	Mt
1	China	74.8
2	Japan	37.5
3	South Korea	31.4
4	Russia	31.1
5	European Union (28) ⁽¹⁾	31.1
6	Germany ⁽²⁾	26.4
7	Italy ⁽²⁾	18.2
8	Belgium ⁽²⁾	18.1
9	Turkey	16.6
10	India	16.3
11	Brazil	15.3
12	Ukraine	15.2
13	France ⁽²⁾	14.8
14	Taiwan, China	12.1
15	Netherlands ⁽²⁾	10.9
16	United States	10.2
17	Spain ⁽²⁾	8.9
18	Austria ⁽²⁾	7.9
19	Canada	7.8
20	Iran	7.5

Rank	Total imports	Mt
1	European Union (28) ⁽¹⁾	41.2
2	United States	35.4
3	Germany ⁽²⁾	27.1
4	Italy ⁽²⁾	20.1
5	South Korea	19.3
6	Vietnam	16.2
7	Turkey	15.8
8	France ⁽²⁾	15.1
9	Thailand	14.5
10	Belgium ⁽²⁾	14.1
11	China	13.9
12	Mexico	13.5
13	Indonesia	11.0
14	Poland ⁽²⁾	10.7
15	Spain ⁽²⁾	9.9
16	India	8.9
17	Netherlands ⁽²⁾	8.8
18	Canada	8.8
19	United Kingdom ⁽²⁾	7.8
20	Malaysia	7.7

www.worldsteel.org

وضعیت مصرف فولاد در جهان در ۷ سال اخیر

میزان مصرف فولاد در کشورهای جهان از سال ۲۰۱۱ (۱۳۹۰) تا ۲۰۱۷ (۱۳۹۶) نشان می‌دهد که چین در رده نخست مصرف فولاد جهان قرار دارد و پس از آن آمریکا، بیشترین مصرف را دارد. ایران در خاورمیانه بالاترین مصرف فولاد را دارد که این از نشان‌های توسعه کشور می‌باشد.

مصرف سرانه فولاد در ایران با ۲۷۹/۸ کیلوگرم در سال ۲۰۱۱ به ۲۴۵/۹ کیلوگرم در سال ۲۰۱۷ (۱۳۹۶) رسیده است یعنی با کاهش مصرف سرانه حدود ۳۴ کیلو در سال مواجه شده است. ۱ سرانه مصرف ایران در سال‌های اخیر به دلیل رکود اقتصادی داخلی، اندکی کاهش داشته است.

^۱ - www.worldsteel.org

www.worldsteel.org

سخن آخر

روند کلی تولید و مصرف فولاد کشور در سال‌های پس از انقلاب، نشان دهنده شکوفایی این صنعت عظیم کشور است. روابط عمومی سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، بر اساس چشم انداز کشور، در آفریل ۱۴۰۴، گزارش داده است که ایران باید به ظرفیت تولید ۵۵ میلیون تن فولاد در سال برسد که در صورت محقق شدن این رقم، چشم‌انداز امیدبخشی در انتظار صنعت فولاد کشور است. رسیدن به رشد و توسعه پایدار و متوازن، نیازمند زیرساخت‌ها و تولیدات صنعتی متناسب با رشد جمعیت کشور است. این در حالی است که طبق آمار سازمان ملل متحد، در سال ۲۰۰۷ جمعیت ایران برابر با ۷۱ میلیون و ۳۱ هزار نفر بوده است که در سال ۲۰۱۶ این رقم به ۸۰ میلیون و ۲۷ هزار نفر افزایش یافت و این روند افزایشی برای جمعیت ایران در سال‌های آتی نیز قابل پیش‌بینی است. بنابراین برای توزیع عادلانه امکانات و رشد و توسعه متوازن و همه‌جانبه متناسب با رشد جمعیت و هماهنگی با رشد و توسعه پرشتاب کشورهای منطقه، ایران نیازمند برنامه‌ریزی برای افزایش تولید و سرانه مصرف فولاد است.